

bildtext

Fyra nyanser av Ecuador

Text och foto // Sanna Rosell

Ecuador är regnbågslandet som erbjuder ett helt spektra av färgstarka upplevelser. Från de pilbågsjagande indianska stammarna i djungeln till deras vindpinade landsmän i Anderna vidare till kustens mörkhyade folkslag med sina gungande afrikanska rytmer och storstädernas mixade mestizos.

I Sydamerikas näst minsta land finns både tropisk djungel, Andernas snöklädda toppar, kustens vita stränder och Galapagos unika djurliv. Lägg därtill pulserande storstäder som Guayaquil och Quito, samt alla de sovande småbyarna så kan nyanserna på paletten anas.

Huvudstaden Quito ligger på svindlande 2 850 meter över havet. När jag tar mina första stappande steg ut ur flygplanet, börjar omställningen till höjden och de ständiga simtagen i sirap. Lungorna drar in all luft de kan få, men blir ändå inte nöjda av den tunna luften. Avgasdimman från den bullriga trafiken ligger tät och tårar ögonen när jag blickar ut över flermiljonstaden.

Dock är Quito mycket mer än bara en avgasstinn latinamerikansk storstad på hög höjd. Som Sydamerikas kulturhuvudstad 2011 fullkomligt bubblar kulturen här. Museum som Centro Cultural Metropolitano och Centro de Arte Contemporaneo visar upp vackra verk från både precolombiansk tid till aktuella, vågade konstnärers alster.

Ett av de kulturella guldkornen är Oswaldo Guayasamíns museum. En vida känd konstnär, rebellisk tecknare och Quitos evige son. Som fattig pojke sålde han teckningar till turister och blev sedan världsbekänd, hyllad – och framför allt stenrik. Nyligen har hans familj öppnat upp dörarna till hemmet för besökare. Högst upp på kullen Bellavista finns en utsikt över Quito som definitivt tar andan ur de som inte redan tappat den på vägen upp. Där står även ett museum, Guayasamíns palats och la Capilla del Hombre. Just kapellet är höjdpunkten av besöket. Inspirerad av Da Vincis vitruvianske man har Guayasamín tolkat den välkända ikonen

på sitt eget, lite finurliga, vis. I pusselform kan man vända och vrida på jättetavlan så att några kroppsdelar alltid hänger samman. Det sägs att han fick idén när han såg krigsveteraner med amputerade armar och ben spela fotboll. Trots stumparna spelade de med sådan livsglädje att Guayasamín blev tagen och skapade sitt verk Los Mutilados. Tack vare pusslets nästintill oändliga kombinationer kan kroppsdelarna byta plats med varandra två miljoner gånger.

Jag tar spårvagnen till Quitos gamla stadskärna där de pampiga kyrkklockorna för evigt tycks ha stannat. Här pickar duvorna efter gårdagens brödsmlor, gubbarna på torget spelar munspel och la canelaza (en kryddig dryck på rom och kanel) ryker fortfarande värmande och inbjudande. Trots att Quito just nu växer så det knakar är centrum precis som det alltid har varit.

Det är söndag, strålande ecuadorianskt väder och kroppen har börjat vänja sig vid höjden och avgaserna. Lite öster om

staden ligger inte bara Quitos lunga utan också hela Sydamerikas största park, Parque de la Metropolitana. Med vilda ängar, skog stor nog att tappa bort sig i och barrträd som luktar julgran, är det balsam för susande storstadssöron och förorenade lungor. Från högsta toppen av Metropolitana är utsikten häpnadsväckande. Strunta därför i Teleférico, turistliften som tar dig upp till motsatta bergets topp, och speja ut över Quito härifrån istället. Visserligen när du inte lika många meter över havet, men du slipper både höjdsjuka och turistträngsel!

Efter ett besök i stadsdelen Mariscal förstår jag bakgrunden till öknamnet Gringolandia, från början ett skällsord för vita turister. Idag är ordet inte lika laddat utan både turister och lokalbor kan slänga hjärtligt med benämningen. Hjärtat är Plaza Foch, ett blinkande, neonglittrande näste av överpriser och globala kedjor. Här flanerar en diger blandning av turister i vandringskängor, flipflops och stilettklackar omkring.

bildtext

bildtext

Jag har fyllt min dos av kultur och folkvimmel och tar bussen två timmar söderut till extremsportens hjärta Baños. Vid foten av vulkanen Tungurahua, som fortfarande skvätter lava omkring sig, ligger den lilla staden vackert inbäddad bland broccoli-berg och klippväggar. Baños kallas "porten till djungeln" och tack vare vulkanens underjordiska källor värmer den upp naturliga pooler och vattenfall i bergsskrevorna. Det är en magisk upplevelse att sjunka ner i en brännande het källa, omfamnad av djungel och med stjärnhimlen som tak.

Efter en lång och skumpig bussresa norrut från Quito lämnar jag Baños tropiska djungel bakom mig och hamnar i Otavalo, på högre höjd i den Andinska bergskedjan. Världskända för sitt vackra hantverk har los otavaleños satt sin lilla stad på kartan som ett av Ecuadors främsta besöksmål. De flesta indianerna går fortfarande klädda i de typiska sandalerna, alpargatas, och den blommiga blusen har blivit mode igen tack vare pimpade detaljer. Vart jag än vänder huvudet ser jag de indianska männen med sina långa, vackra flåtor i det korpsvarta håret. Flåtan var, och är fortfarande, en symbol för identiteten.

En lördag i Otavalo betyder en myllrande massa av hantverkare, turister och en och annan ficktjuv på Plaza de los Ponchos. Torget gnistrar av färger trots att morgondimman ligger tät bland bergen. I turkos och korall lyser smyckena ikapp

med de mönstrande lamafilterna och ponchorna av alpackaull. Hantverket är indianernas stolthet och traditionen bär de med sig från generation till generation. "Un dolarito, un dolarito" blinkar en solsvedd gammal dam åt mig under sin panamahatt. Prutning är ett känsligt område, även om det ingår i köpet så länge det sköts med en gnutta humor och en dos respekt.

Oavsett om man är köttätare eller husdjursälskare så är Mercado de los Animales en upplevelse utöver det vanliga. Från arla morgonstund säljs och köps djur, stora som små, på marknaden en bit utanför Otavalo. Även om man inte planerat att buda på en ko eller ett gäng hönor, är det spännande att bara titta på det lättsamma kaoset i soluppgången. Marsvinen, cuy på indianspråket quicha, är hett eftertraktade och kostar ungefär 150 kr/kilot. De säljs dock inte för att gullas med som husdjur, utan för att grillas som paradržätt vid festliga middagar.

Efter att ha sett tillräckligt många marsvin med ögon som korinter lämnar jag djurmarknaden bakom mig och fortsätter till Peguche. Strax utanför Otavalo ligger byn som på kartan knappt är en prick. Turisterna som traskar de upptrampade stigarna hittar sällan hit, vilket gör att jag gärna tar sikte på denna ännu gömda skatt. I Peguche finns ett vattenfall som enligt den indianska tron är helig. Här firar de Inti Raymi, motsvarande midsommar, med rituella bad i det porlande vattnet från Anderna.

När två av Ecuadors vilda skilda klimat, djungel och berg, har visat sig från sina bästa sidor återstår förstås kusten med sina svajande palmer och vita puderstränder. Jag åker till Esmeraldas i norra delen av landet, som är knutpunkten för transporter till kustens alla pärlor. Precis som Ecuador i allmänhet, finns alternativ av sol och bad för alla smaker och plånböcker. Bussarna går snabbt och passar en budget-plånbok (räkna med 1 dollar per timmes resa) längs kusten. Men pass upp, det är ett El Dorado för tjuvar.

Mitt första stopp är Atacames, navet för paraplydrinrar och barfotadans på stranden, där latinorytmerna är det ständiga soundtracket. Dock kan inte själva stranden konkurrera med grannstränderna, exempelvis Tonsupa. Den lilla fiskebyn är lugnet själv. Här är knorrar sanden mellan tårna som talk och havet är kristallklart. Tidiga morgnar kan man hänga på fiskegubbarna ut och dra upp nät, och en dag med tur betyder både hummer och krabba till dagens rätt. Från sitt öppna fönster serverar señora Lupita lunch till barnbarn, grannar – ja, alla med magar som kurrar när doften av hennes ris och bönor letar sig ut på gatan. Knappt motsvarande 14 kronor kostar el almuerzo, som betyder soppa, varmrätt, frukt och dryck.

Mompiche är nästa stopp längs Ecuadors norra kustrens och väl värt ett besök. Trots sin berömmelse för idealiska surfvågor och välbevarade mangroveträsk

slumrar fiskebyn fortfarande i en behaglig siesta som besökarna gärna tar till sig. Trots att jag inte har en solblekt utväxt, en bräda under armen, eller ryggsäcken full av hajhistorier känner jag mig som ett välkommet tillskott i den nyfikna bybefolkningen. Asfalten har ännu inte hittat hit och jag upptäcker att bussarna inte heller gjort det. Men jag hinner knappt sätta tummen i vädret förrän jag skumpar bland tjocka tanter och hönsburar på ett lastbilsflak. Snart skymtar jag också horisontens knivskarpa linje mellan trädens blad.

De kulinariska upplevelserna längs kusten är utan krusiduller, men fräscha och nyfångade direkt från havet. Ceviche, i och för sig inlånat från grannlandet Peru (men det skulle förstås ingen ecuadorian erkänna), är en njutning för både öga och gom. Skaldjur och fisk marinerade i limejuice, chili och rödlök. Sött, surt och salt på en och samma gång – smakökarna gör kullerbyttor av glädje. Ecuador är precis som cevichen: sött, surt och salt på en och samma gång. Olika smaker, nyanser och klimat samsas i en aptitlig kombination som passar de flesta.

Efter att ha rest genom tre av landets fyra skilda klimat och kulturer, återstår bara Galapagosöarna som jag lämnar till nästa gång. För redan innan jag hunnit tacka Ecuador för den här gången vet jag att återbesöket är ett måste inte alltför långt in i framtiden.

bildtext

bildtext

A nnons